

עוד על גידול בני-בקר

הקדמה

לפני גיל 3 חודשים וגם הגמילה, כבראשית ההגמעה, תיעשה בהדרגה. הטמפרטורה של משקה תחליף החלב תהיה 41.3 מ"צ, שזו הטמפרטורה המתאימה ביותר לקרישת החלב בקיבת העגל. ד"ר סטינקמר טוען שרצוי אף בהגמעה בחלב לחמם אותו לטמפרטורה הנ"ל. ביחס לזיכוח על מהירות השתייה, טוען ד"ר סטינקמר שאין צורך להשתמש בפטמה; לדעתו — כש- המשקה הוא בחום כנ"ל הרי דווקא שתיה בקצב מהיר עדיפה על שתיה איטית.

לאור ההתפתחות החדשה בארץ בגידול בני-בקר אנו עדים לכך שחוקרים רבים פוקדים את ארצנו ומעשירים את ידיעותינו בנושא זה. יש ברצוננו להביא הפעם את עיקרי הדברים אשר נמסרו ע"י ד"ר סטינקמר, העובד בחברת דאג-קוויט ההולנדית, המיצרת תחליף חלב. ד"ר סטינקמר מנהל תחנת נסיונות, אשר בה מגדלים כ-2500 בני-בקר, ועליהם נערכים הניסויים השונים.

אופן ההגמעה

אחרי 3 ימים הראשונים, בהם בני-הבקר יקבלו את הקולוסטרום, אפשר, ואף רצוי לדעת האורח, לעבור לתחליף חלב. המעבר אינו צריך להיות חד; במשך יומיים יינתנו שני מיני החלב לסירוגין ורק ביום ה-6 אפשר להשתמש בתחליף חלב בלבד עד לכמות של 6 ליטר ביום בשתי ארוחות. ד"ר סטינקמר עדיין ממליץ על 125 גרם תחליף לליטר מים ומשער שעם השיפורים הנוספים נצטרך להגדיל את הריכוז אך להקטין את הכמות האבסולוטית. כיום, לפי המלצות האורח, יש לגמול את בני-הבקר לא

מרכיבי המנה בתקופת ההגמעה

בעוד אשר בחלב הרגיל אחוז השומן מגיע ל-3.5% הרי עד עתה נהוג היה להשתמש בתחליף חלב אשר בהם אחוז השומן בתחליף הנוזלי המוגש לבני הבקר הוא 2.5-2 אחוזים. ד"ר סטינקמר מצא שניתן להסתפק בתחליף נוזלי אשר יכיל כ-1.5% שומן בלבד. רצוי ביותר לדעתו שזה יהיה שומן מן החי, אך בתנאי הארץ חייבים להשתמש בשומנים ממקורות אחרים. ד"ר ס. נוכח בניסוייו שבמקרה ואחוז השומן היה 1.5 עלתה צריכת השחת בגיל 6 שבועות ב-3% וצריכת המזון המרוכז — ב-6%.

תברואה

מאחר וגורמי המחלות מצויים בכל מקום בסביבה, וכן גם במעינים של בני-הבקר הבריאים, הרי שרק ע"י היגיינה ניתן למנוע חלק ניכר של דלקות המעינים. בשמירה נאותה על הניקיון מונעים התהוות מקורות מחיה נוחים לגורמי המחלות. גם תנאי שיכון בלתי נאותים מקשים על הוולדות הרכים לעמוד בפני גורמי המחלות.

אין להגמיש בכמויות מופרזות, אשר בחלקן לא תוכלנה בקיבה האמיתית ויעברו למעינים, שם ישמשו מזון מתאים לחיידקים הגורמים לדלקות המעינים.

בדלקות מעינים יש והגוף מאבד חלק גדול מן המינראלים (נתרן ואשלגן), דבר הגורם לכך שהגוף לא יוכל לספוג נוזלים למרות שיימצאו לו מים לשתיה בשפע. במצב כזה עלולה להיגרם „התייבשות” של הוולדות החולים. נמצא שבמשך 3 שבועות הראשונים לחיי הוולד, 50% מן התמותה היתה מחמת התייבשות.

לפי ד"ר ס. אפשר למנוע החמרת השילשול כשעם הופעתו מגדילים את ריכוז המשקה כדי 175 גרם תחליף לליטר מים. במידה מסויימת אפשר להתגבר על החולי ע"י הוספת מלח ביסול בכמות 5-10 גרם ליום, דבר שאינו פוגם בטעם המשקה. לפי דעת ד"ר סטינקמר, ובניגוד לדעת רוב רופאי „החקלאית”, רצויה הוספת תכשירים אנטי-ביוטיים לתחליף החלב לשם טיפול מונע בתחלואת בני-הבקר.

פיכום

אפשר לראות בדברים הנ"ל שנמסרו לנו ע"י האורח מספר גישות חדישות בגידול בני-הבקר. אנו מקווים שגם להבא נוכל ליהנות מן ההתחדשות החיובית שבין החברות השונות, המייצרות תח-ליפי חלב והיא תתרום ללא ספק לקידום הענף בכללו.

עופר קרול אחרון כף-אשר
לשכת הדרכה רחובות

רחובות, 3.10.67

החלבון הנעכל בתערובת של בני-הבקר צריך להגיע בתקופת ההגמעה ל-16 אחוז עד גיל 5 שבועות, ואילו אחר כך ל-13% בלבד.

שיטות חדישות בהגמעת בני-בקר

א. הגמעה פעם ביום: בשיטה זו, כשמתחילים בה בשבוע השני לחיי העגל, קורה שבמשך זמן מסוים (במשך יום) אחרי ההגמעה, מערכת העיכול מלאה בעוד שאחרי כ-5-6 שעות יש התרוקנות של מערכת העיכול ומתהווה מצב של רעב.

ב. הגמעה ע"י מיכון: פותחו מכונות להגמעת בני-בקר ודוגמא אחת יש בארץ, במשק יקום. בשיטה זו אין פיקוח מספיק על כל עגל; קורה ויש בזבוז ניכר של חומר, ונמצא בנסיונות שהתפרשים במשקל בין הוולדות הגיעו עד 30%. יש לציין גם את מחירו הרב של המכשיר.

ג. הזנה בתחליף יבש: ניסו להאביס תחליף חלב יבש בצורת כופתיות, אך עד עתה לא נמצא דרך מתאימה לביצוע תכנית זו וכרגע נסיון זה ירד מן הפרק, מה גם שעגלים בהזנה כזו צרכו כמות כפולה של תחליף חלב לעומת העגלים שניזונו בתחליף נוזלי.

ד. הגמעה ב-6 ימי עבודה: במקום 14 הגמעות בשבוע (פעמיים ביום) מגמיעים 11 פעמים. בני-הבקר מקבלים אותה כמות נוזל, אך בריכוז גדול יותר — במקום 125 גרם לליטר מים — 140 גרם. בשיטה זו אפשר להתחיל מן השבת השלישית לחיי הוולד, כאשר אחרי ההג-מעה ביום שישי בבוקר ועד ליום ראשון בבוקר אין מגמיעים כלל, אך לרשות בני-הבקר כמויות של מזון מרוכז, שחת ומים ללא הגבלה. בשיטה זו נמצא כי בגיל 8-6 שבועות, בני-הבקר שוק-לים ב-5-10 אחוזים פחות.

ה. גמילה מוקדמת: באנגליה יש הנהגים לגמול בגיל 4-8 שבועות; לדעת ד"ר סטינקמר אפשרי הדבר רק כשגיל ההמלטה הראשונה נקבע ל-33 חודש.

כל השיטות שצויינו לעיל נבדקות במקומות שונים בעולם, אך האורח אינו יכול להמליץ עליהן לפני החקלאים שלנו.